

زندگی ایران

گزارش ۲

بامحمدحاج اسماعیل آهنگر بانی چراغانی حرم مطهررضوی ریسه‌های نور و امید

سراغش را از اداره روشنایی می‌گیرد. یکی می‌گوید در صحن غدیر پیش اعضای گروهش است. ساعت نزدیک ۹صبح است اما گرمای هوا نشانانی از حرارت ظهر تابستان دارد.
بالابر وسط صحن غدیر علم شده و دو نفر بالای آن و چند نفر پایین، مشغول ریسه‌بندی صحن هستند. مو و محاسن سفیدشان خبر از یک همراهی دیرینه می‌دهد. می‌گویم حاج آقا آهنگر کجاست؟ مرد میانسالی با انگشت به سمت سایه دالان‌های حاشیه صحن غدیر اشاره می‌کند. برمیگردم. پیرمردی را می‌بینم که با موی سفید یکدست و کت و شلوار قهوه‌ای از فاصله بین فرش‌های پهن شده به سمت من می‌آید.

[عکس:همین امروز]

همین امروز

به طور اتفاقی

و زمانی که برای

خرید بالابر

برای حرم

امام رضا(ع)

به فروشگاه

رفته بودیم، طی

یک تماس تلفنی

کارتمیزکاری

دیوارهای حرم

مطهر حضرت

معصومه(س) هم

به ما واگذار شد

محمد حاج اسماعیل آهنگر، پیرمرد ۸۳ ساله بانی چراغانی حرم در زمان ولادت امام رضا(ع) از ۵۳ سال قبل تانکون است. سلام و علیکی می‌کنیم، شروع می‌کند از سفری که به قول خودش تا امروز افتخار نوکری امام مهر و مهربانی داشته، می‌گوید: قریون آقا برنم... حرم، حرم پنجاه و دو سه سال پیش نیست. یک صحن انقلاب بود و یک صحن آزادی. همراه یکی از دوستانم به مشهد اومده بودم و تو صحن انقلاب بودیم. دیدم یک آقایای بالای چهارپایه با تعداد کمی چراغ تلاش می‌کند صحن را چراغانی کند. در تهران کار خودم چراغانی مجالس و ادارات بود و وقتی آن بنده خدا از چهارپایه پایین آمد، کنجکاوانه پرسیدم: چه خبر است که چراغانی می‌کنی؟ گفت: امشب تولد امام رضاست و برای میلاد امام، صحن را چراغانی می‌کنم.

آهنگر تا اسم امام رضا(ع) را می‌برد، اشک در چشمانش حلقه می‌زند و ادامه می‌دهد: ناراحت شدم و پیش خودم گفتم تولد امام رضا(ع) این چراغونی؟ همین چند تا چراغ؟ بازار کنار حرم حتی یک چراغ هم روشن نیست. خلاصه نیت کردم امام رضا(ع) خودش درست کند سال دیگر خودم چراغ و کارگر بیاورم و صحن و سرایش را برای میلادش چراغانی کنم. یک روز گرم و حدودا یک ماه به تولد امام رضا(ع)، از خستگی سرم را روی میز گذاشتم و استراحت می‌کردم که یکهو حس کردم یکی در گوشم می‌گوید: تو قول داده بودی مشهد را چراغانی کنی.

پیرمرد که مهر حضرت، شدید در دلش رخنه کرده، ادامه می‌دهد: ماجرا را به برادرم که آن‌موقع در راه‌آهن کار می‌کرد گفتم و قرار شد در سفری که به مشهد مشرف می‌شود، برایم پرس‌وجوکنند.

حاج اسماعیل آهنگر با اشک چشم از توافقی می‌گوید که آغاز مسیر خدمت به علی‌بن موسی الرضا(ع) می‌شود.

[عکس:مصطفی آقایی]

طرح کارآفرینی

مصطفی آقایی

از سال ۹۲

به مدت پنج سال

در مؤسسات

مختلف اجرا

شد و به آموزش

واشغال‌زایی

برای ۸۰۰۰ نفر در

حاشیه‌های شهر

مشهد انجامید

خلاصه اجازه چراغانی داده می‌شود و ما از آن سال تا حالا برای میلاد امام رضا(ع) از تهران با چراغ و نفر می‌آییم و حرم را نورباران می‌کنیم و روز بعد از ولادت هم ریسه‌ها را جمع می‌کنیم و برمی‌گردیم تهران. امسال هم با ۱۰انفر و حدود ۶۰۰۰ لامپ آمدیم. تا دو سال قبل حدود ۲۰هزار لامپ برای چراغانی صحن و سرائی آقا می‌آوردیم که گفتند امسال کمتر احتیاج است و ما هم به همان مقدار اکتفا کردیم.

آهنگر در ادامه می‌گوید: در این پنجاه و دو سه سال خیلی چیزها از آقا گرفتیم؛ هم خودم و هم بچه‌هایی که با من می‌آیند. موی سرمان را در این مسیر سپید کردیم. همه ما در یک خصلت با هم اشتراک داریم، این‌که همه فقط به عشق امام رضا می‌آییم و خدمت می‌کنیم.

اثر بسیار قابل توجه است. همراه این اثر، یک دوره‌پوش از جنس ماهوت مرغوب یشمی رنگ و مزین به قلاب‌دوزی نیز وجود دارد که در ۱۳۳۳ هجری قمری به صورت یک قطعه دوخته شده و دور شبکه‌ضریح مطهر رامی‌پوشاند.

شیروانی‌پوش در دوره قاجار برای ضریح فولادی حرم مطهر استفاده شده‌است. یکی از دلایل نفاست این اثر کم‌نظیر حفظ کیفیت کار همراه با وسعت و نقشه پرکار آن است. ظرافت و مهارت در اجرای قلاب‌دوزی نقوش زیبایی سنتی و هماهنگی در انتخاب رنگ زمینه و دوخت‌های این

قرارگیری ضریح‌پوش دوره قاجار بر ضریح فولادی در موزه امام‌رضا(ع)

همزمان با ایام دهه کرامت ضریح‌پوش و دوره‌پوش نفیس دوره قاجار با قدمت ۱۰۹ سال، پس از رونمایی، بر روی ضریح فولادی امام رضا(ع) در موزه رضوی قرار گرفت. این ضریح‌پوش به ابعاد ۳ متر و ۲۹ سانتی‌متر در سال ۱۲۹۴ شمسی دوخته و وقف روضه منور رضوی شده و به‌عنوان

ارهای مرتفع صحن‌های حرم رضوی را به همراه گروهش به عهده گرفته است

ملکوت امام‌رضا(ع)

عکس:علی کریمی رستگار

به خرج شدم.

[عکس:خب برگردیم به ماجرای خدمت در حرم امام هشتم(ع).

رسیدیم به آنجا که گفتید اردیبهشت سال ۸۱اولین گروه شامل ۴۰ را با خودتان برای پاکسازی دیوارهای حرم به مشهد بردید. این سفر با هزینه خودتان انجام شد یا آستان‌قدس؟

نه آن سفر که تمام سفرهای مشهد تا همین امروز را با هزینه خودم انجام دادم؛ از هزینه رفت و آمد گروه به مشهد تا هزینه اقامت یک هفته‌ای و خورد و خوراک بچه‌ها. سفرهای اول آستان‌قدس فقط یک وعده در هفته به همه بچه‌های گروه غذا می‌داد. بعدها هر روز صبحانه و ناهار به ما می‌دادند و دهه کرامت امسال یعنی همین دو هفته پیش علاوه بر سه وعده غذایی، جابرای اسکان و اقامت یک هفته‌ای هم به ما دادند. کار برای امام رضا (ع) از همان سال اول بابرکت بود چون توانستم یک حسینی‌ه هم در تهران بخرم و وقف هیات کنم.

[عکس:سالی چند بار برای نظافت به مشهد می‌روید؟

ببینید فضایی که الان شست‌وشو می‌دهیم و تمیز می‌کنیم به پهنای تقریبی ۳۰هزار مترمربع است.

این مترآز شامل ۴ صحن اصلی، صحن‌های جامع رضوی و کوثر و همچنین ورودی‌های باب‌الکاظم، باب‌الهادی و باب‌الجواد و باب‌الرضا می‌شود. در سال اول یعنی سال ۸۱ چهاربار و هربار با یک گروه ۴۰ نفره به مشهد رفتیم. سال دوم هم چهارنوبت و هربار با یک گروه ۲۰ تا ۳۰ نفره. اما تا سال ۸۵، سالی سه بار می‌رفتیم و از آن سال تا همین حالا هم که دیگر دست‌مان روان شده و بالابرها هم برقی شده‌اند، با یک گروه ۲۵ نفره سالی دو بار (یکبار یک هفته پیش از دهه کرامت و

حالا که می‌خواهید به من پول بدهید همین یک ریالم را بدهید که همه‌شان در جامیخوب شدند، چون کسی یک ریالی نداشت به من بدهد.

به برکت خدمت برای امام رضا حالا وضع مالی‌ام بد نیست و می‌خواهم خودم برای کارمان چهار دستگاه بالابر بخرم. چون آستان‌قدس خودش بالابرها را در ایام خاصی مثل دهه کرامت برای روشنایی حرم نیاز دارد. قیمت کرده‌ام هر دستگاه بالابر ۱۲ متری، یک میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان و هر بالابر ۱۸ متری ۳ میلیارد تومان است.

[عکس:بودجه این خرید سنگین را دارید؟

ما با امام رضا(ع) رفیقیم (با خنده)، خودش می‌فرستد. هروقت می‌خواهیم برای خودش کاری بکنیم ما را لنگ نمی‌گذارد. در زندگی شخصی هم همین‌طور. یک‌بار چشمم به یک بنز افتاد، در دلم به امام رضا(ع) گفتم آقا من کی از یکی از اینها می‌خرم؟ یک ماه بعدش سوار همان بنز بودم و هنوز هم دارمش که البته ماجرای خریدش مفصل است. اصلا امام‌رضا(ع) هیچ وقت مرا لنگ نگذاشته. سه سال پیش دستم دچار آرتروز شد و به شدت درد می‌کرد، رو به آقا گفتم دستم درد می‌کند نمی‌گذار کار کنم. از همان موقع درد از دست و بدنم رفته و هنوز برنگشته است.

[عکس:تا به حال برای نیروهایتان اتفاقی افتاده؟ مثلاً از روی بالابر

بیفتند یا...؟

سقوط از بالابر که نه. فقط یک بار بالابر با آن وزن سنگین و چرخ‌های آهنی از روی پای یکی از بچه‌ها رد شد که گفتیم حتما پایش قطع می‌شود. اما روز بعد سالم و سرحال سرکارش حاضر شد. گوش‌ی تلفن همراه خودم هم یک‌بار از ارتفاع ۱۰متری پرت شد روی زمین اما هیچ صدمه‌ای نندید.

[عکس:نقش خودتان در این گروه چیست؟ دیوار تمیز می‌کنید یا

روی کار بقیه نظارت می‌کنید؟

من هر کاری از دستم برآید و لازم باشد انجام می‌دهم. از آماده کردن مواد شست‌وشو و دستمال دست بچه‌ها دادن و تمیزکردن دیوارها با بالابر تا نظارت روی کار بقیه و خدمت‌رسانی به آنها.

[عکس:تا به حال فکر کرده‌اید که چرا شما برای این کار در حرم

امام هشتم انتخاب شده‌اید؟ اصلاً فکر می‌کنید از سوی امام

رضا(ع) دعوت شده‌اید به این خدمت یا کاملاً اتفاقی بوده؟

اتفاقا یک روز مرحوم واعظ طیبسی هم در یکی از جلسات به این مساله اشاره کرد و گفت از بین ۸۰ میلیون نفر جمعیت، چرا جنگجو‌الان اینجااست و بقیه نه؟ این یعنی امام رضا(ع) خودش او را به این حرم آورده و ما هم وظیفه داریم حمایتش کنیم. رامنتش دلیل این دعوت امام رضا(ع) را خودم هم خوب نمی‌دانم. اما می‌دانم که از ۱۵ سالگی حتی یک روز روزه‌ام را نخورده‌ام و نماز هم قضا نشده است. از دو سه سالگی هم مادرم فوت شد و کنار نامادری‌ام بزرگ شدم و خیلی هوايش را داشتم. هم هوای ایشان و هم خواهرهایم و هر یک از اطرافیان که به کمکی نیاز داشته باشد. ضمن این‌که دوست داشتم در دم و دستگاه اهل بیت باشم. حالا هم خیرش را می‌بینم. هم خودم و هم چهار فرزندم از زندگی و کسب و کارشان راضی‌اند و آن را نتیجه عنایت خاص امام رؤف می‌دانند.

[عکس:پس خدمت به امام رضا(ع) همه جوره برایتان برکت داشته است؟

بله، هم به لحاظ عافیت و سلامت و هم کاری و مالی. اتفاقا همین امروز که با شما صحبت می‌کنم هم به‌طور خیلی اتفاقی و زمانی که برای خرید بالابر برای حرم امام رضا به فروشگاه رفته بودیم، طی یک تماس تلفنی کار تمیزکاری دیوارهای حرم مطهر حضرت معصومه به ما واگذار شد. تصمیم دارم کار تمیز کردن مسجد جمکران و بعد هم شاهچراغ شیراز را هم انجام بدهم. **[عکس:]**

یک خرق عادت خلاقانه در دوخت پوش قبر و ضریح مطهر

آقایی در کارگاهش در حال تهیه پوش ضریح نیز هست که صد اسم حسنی با تکنیک کتیبه‌دوزی دوخته می‌شود و دومیلیون کوک دارد. او مصمم است این پوش را هم تا محرم آماده کند. سفره‌قرآن، شال خدام، جانماز و سجاده، روکش‌های جارو، بقچه قرآن، پرده دورو، سفره ۸۰تکه نذورات، دستمال‌های مخصوص شست‌وشو، بقچه مخصوص لوازم غبارروبی، سجاده مخصوص داخل ضریح از دیگر کارهایی است که آقایی و گروهش در حال آماده‌سازی برای استفاده در حرم هستند. برای کل این پروژه دوساله حدود ۱۵۰میلیون کوک پیش‌بینی شده که تاکنون هشت‌میلیون اجرا شده‌است.

تا مریگری مهارت دارد. اگرچه به آرزوی خدمت در ملکوت آستان‌قدس رسیده‌است اما دلش می‌خواهد پوش ضریح و پوش سنگ پس از بهره‌برداری در موزه حرم به یادگار بماند و عنایت امام‌رضا(ع) هم تا پایان عمر همراهی‌اش کند. این شاید همان معنای عافیت به‌خیر باشد. راستی او رویای داپیرکردن یک کارگاه بزرگ صنایع‌دستی را هم برای حضرت رضا دارد؛ کارگاهی که بتواند تمام ۱۴هنری که از صنایع‌دستی دارد در ظروف و وسایل تزئینی و غیرتزئینی مختلف بریزد تا جای جای حرم مطهر بنشینند و زیباتر از همیشه‌اش کنند. **[عکس:]**

ابریشم‌دوزی‌های سنتی ایران استفاده کردیم که الگوی هشت خط دارد تا به عدد مقدس امام رضا باشد. ما سه نوع ستاره داریم، ستاره اربعین ۴۰کوک دارد، ستاره امامت و ولایت که ۲۴کوک دارد. انتخاب رنگ‌ها نیز مهندسی شده‌است. ما ۱۱اقلیم جغرافیایی داریم و پوش قبر مطهر باید جوری طراحی می‌شد که حظ بصری برای همه اقوام که از اقلیم‌های متفاوت می‌آیند، اتفاق بیفتد. ما ساعت‌ها با هنرمندان نشستیم‌ایم و به این ترکیب رنگ خاص رسیده‌ایم. شفق نوری سبز آبی و سبز نیوت را به کار برده‌ایم. پوش سنگ حدود ۸۰هزار کوک است که در نوع خودش بی‌نظیر و حاصل تلاش ۲۵نفر است که ۵۶۰۰ساعت برای آن وقت گذاشته‌اند.

[عکس:در سودای یک کارگاه بزرگ صنایع‌دستی

آقایی الان در یک گوشه حرم امام رضا(ع) یک کارگاه کوچک دارد و هنرمندان متعددی که خودش فنون و مهارت کار را به آنها آموخته زیر سایه هدایت او برای امام رضا و ملزوماتش سوزن می‌زنند. البته شروع و پایان هرکاری به خودش ختم می‌شود و آن‌طور که می‌گوید تقریباً ۸درصد کار را شامل می‌شود. دلش به همین کوک‌ها خوش است و می‌گوید این کوک‌ها صاحب دارد و امام رضا(ع) روی کارهایی که برایش انجام می‌دهند، نظر دارد.

این هنرمند مشهدی که در ۱۴ رشته صنایع‌دستی از استادی

پیش‌کار دوختش به پایان رسیده و امروز به مناسبت میلاد آن امام رؤف روی قبر مطهر پهن می‌شود.

آقایی در یک ماه گذشته و رخصتی که پس از دوخت پوش قبر مطهر رضوی برایش ایجاد شده، یک پوش زیبا هم برای قبر خواهر امام هشتم می‌دوزد و به آن آستان مقدسه تقدیم می‌کند که در روز میلاد کریمه اهل بیت از آن رونمایی و روی قبر ایشان پهن می‌شود. این هنرمند مشهدی می‌گوید این اتفاق برایش نشانه است و انگار امام رضا(ع) می‌گوید هرچه می‌خواهی برای من بدوزی و بسازی، اول برای خواهرم بدوز.

عکس:مصطفی آقایی

ماشین‌سازی بزرگ اروپایی برای دوخت و دوز ماهرانه تزئینات داخلی خودروها دعوت‌نامه دارد، هرچند که هنوز مردد است میان ماندن و رفتن. سال ۹۹ عزمش را جزم می‌کند برای رفتن و پیش از سفر به زیارت حضرت فاطمه معصومه می‌رود و وقتی برمی‌گردد بدون آن‌که بفهمد چه پر دلش رفته، از مهاجرت منصرف می‌شود. اما در عوض به حرم مطهر رضوی رفته و پیشهاد همکاری و خدمت افتخاری می‌دهد.

در گام نخست با آیین‌های حرم آشنا می‌شود و بعد برای ملزومات آن طرح می‌زند. نخستین کاری که دست می‌گیرد پوش سنگ مضجع شریف حضرت رضا (ع) است که یک ماه